

REMISSVAR

2023-07-14

Dnr: BO 2023-0119

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten Ds 2023:11

(dnr Ju2023/01069)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige. Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till övergripande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Barnombudsmannen anser att den analys av konsekvenser för barn och deras rättigheter som återfinns i promemorian har stora brister. Utifrån det bristande underlaget avstyrker Barnombudsmannen förslagen.

Barnombudsmannen delar oron över det ökade antalet skjutningar och sprängningar som har skett den senaste tiden och har utifrån detta förståelse för viljan att skärpa straffen för brott som typiskt sett begås inom kriminella nätverk och grupperingar.

En författningsändring som innebär såväl en ökad användning av frihetsberövande påföljder som längre strafftider för barn måste dock alltid föregås av en noggrann analys av konsekvenserna för barn och deras rättigheter. En sådan analys bör belysa såväl positiva som negativa konsekvenser av ett lagförslag och utgå från alla relevanta rättigheter i konventionen. Regeringen har i propositionen till inkorporering av barnkonventionen lyft fram att förarbeten till olika lagar och regleringar behöver ett djupare resonemang och motiveringar runt barnkonventionens bestämmelser som stöd till rättstillämparen.¹ Den analys av konsekvenser för barn som finns i promemorian (se främst avsnitt 5.2) är mycket kortfattad och viktiga aspekter saknas. Barnombudsmannen beklagar att den barnrättsliga analysen inte går längre i promemorian, och framhåller att denna fråga är viktig i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Barnombudsmannen noterar att straffen för de aktuella brotten redan har skärpts vid ett flertal tillfällen under de senaste åren, vilket beskrivs i avsnitt 2.2 av promemorian. Utifrån det underlag som presenteras är det svårt att dra slutsatsen att dessa skärpningar har haft effekt på de kriminella gängens aktiviteter och

¹ Regeringens proposition 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, sid. 94-95

rekryteringen av minderåriga. Barnombudsmannen saknar en analys som problematiserar och diskuterar vilken effekt nu föreslagna ändringar kan antas få. Vidare saknas i promemorian en bedömning av hur barn kan komma att påverkas av de föreslagna ändringarna, sedda tillsammans med den stora mängd *andra* författningsändringar som redan har beslutats, eller är under beredning, och som också innebär straffskärpningar och ökad användning av frihetsberövande påföljder för barn. Barnombudsmannen anser att en sådan utvärdering samt analys över de samlade effekterna för barn behöver genomföras innan nya straffskärpningar kan föreslås.

Slutligen erinrar Barnombudsmannen om den allmänna skyldigheten som framgår av barnkonventionen att verka mot straffskärpningar och för alternativ till frihetsberövanden av barn. Av barnkonventionen framgår att målet med att döma en ungdomsbrottsling alltid ska vara hans eller hennes "återanpassning" i samhället eller "rehabilitering" (artikel 40.1) och att alla förslag om en straffskärpning eller en ökad användning av frihetsberövande påföljder för barn alltid noggrant ska vägas mot andra möjliga åtgärder. Det framgår inte av promemorian att de aktuella lagförslagen har vägts mot andra mindre ingripande åtgärder och därför inte heller om förslagen är förenliga med målsättningen i barnkonventionen.

Föredragande i ärendet har varit juristen Helen Ronen. I den slutliga handläggningen har även biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman